

Ken je mij? Wie ben ik dan?

Voorganger: Ds. Heleen Weimar

Lezingen:

1^e schriftlezing: Psalm 139

2^e schriftlezing: Johannes 10,11-16

Gemeente van Jezus Christus,
Over kennen en gekend worden gaat zowel Psalm 139 als de lezing van de goede herder. De Psalm bezingt God als iemand 'die mij ziet zoals ik ben, dieper dan ik mijzelf ooit ken'. In de evangelielezing zegt Jezus dat hij de mensen die bij hem horen kent en dat zij hem kennen, net zoals God hem (Jezus) kent en hij God. Jezus vergelijkt dit kennen met de manier waarop een schaapherder de dieren van zijn kudde kent en de schapen hem. Een echte herder kent zijn schapen door en door. Hij heeft oog en tijd voor elk schaap afzonderlijk: elk schaap heeft een eigen naam, en de herder kent en bewaart al die namen. Daarom luisteren de schapen ook naar zijn stem, want elk schaap kent die stem uit duizenden, zoals de herder ieder van zijn schapen kent. Een echte herder is zo sterk met zijn kudde verbonden, dat hij het leven van die kudde hoger acht dan zijn eigen leven en dus bewust dit eigen leven op het spel zet ten bate van de kudde. Komt er een wolf aan, dan vlucht een echte herder niet weg, maar verjaagt de wolf, met gevaar voor eigen leven. Zo nauw gaan zijn dieren hem aan het hart.

Ik moet denken aan de nomaden in Jemen en de landen in midden Afrika die door extreme droogte zijn getroffen. Nergens is meer voedsel en drinken voor hun kuddes te vinden. Elk dier kennen ze door en door. Met de dood van elk dier sterft er een stukje van de herders zelf. Het is bijna zo erg als de dood van een kind. Waren het maar wolven die de dieren bedreigen. De droogte is een onverslaanbare vijand.

Ook het kennen zoals God dat doet, het kennen van ieder van ons, komt tot uiting in uiterst betrokken zorg voor zijn mensen, lezen we in Psalm 139, net zoals bij een herder en zijn kudde.

Het gaat bij dat kennen niet alleen om zien en weten, om kennis van hoofd en hart, maar ook om kennis die gebaseerd is op lichamelijke omgang zou je kunnen zeggen, intieme kennis van lijf en leden. Zo wordt er door de dichter van de psalm vol verwondering uitgesproken:

'U omringt mij, van achter en van voren, u legt uw hand op mij.' (vers 5)
'...al ging ik wonen voorbij de verste zee, ook daar zou uw hand mij leiden, zou uw rechterhand mij vasthouden.' (vers

9-10)

'U was het die mijn nieren vormde, die mij weefde in de buik van mijn moeder.'
Ik loof u voor het ontzaglijke wonder van mijn bestaan, wonderbaarlijk is wat u gemaakt hebt.'
(vers 13-14)

Omringen, vasthouden, leiden. Weven, vormen, maken. Op al die handelingen, op al dat handwerk stoelt Gods kennis van ons. Zo heeft God ons leren kennen. Het is uiterst betrokken kennis, die niet verkregen is door koele observatie, maar door liefdevolle omgang met ons mensen.

Dit gaat dus over hoe God aan kennis van ons komt, door met ons om te gaan. De inhoud van die kennis is ook bijzonder veelzijdig, die gaat veel verder dan feiten over ons leven. God weet wat ik denk, God 'doorziet mijn gedachten' zegt de psalm. God 'is vertrouwd met al mijn wegen' zegt de psalm, dat gaat over mijn motivatie, mijn doel in het leven, de bestemming die ik voor ogen heb. De psalm zegt dat God 'mijn nieren heeft gevormd'. De nieren zijn in bijbeltaal de plek van onze gevoelens. God kent mijn emoties en mijn zielenroerselen. God 'kent mijn hart' zegt de psalm. Het hart is in bijbeltaal de zetel van de wil. God weet wat ik wil, wat ik wil en doe en ook wat ik wil maar toch niet doe. Het is diepgaande, brede en betrokken kennis die God van ons heeft.

Wat akelig dat de zondaars, de boosdoeners aan het einde van de psalm de innige toon en de sfeer van geborgenheid in het lied zo wreed komen verstoren. Opeens gaat het over bloed vergieten, kwaadaardigheid, misbruik, verachting, felle haat. Voor veel mensen is Psalm 139 een lievelingspsalm (ook voor een aantal van jullie!), maar dan zonder dat nare eind.

Wie zijn die boosdoeners?

Dat zijn de strijdende groeperingen in Afrika en Jemen, die door hun gewelddadige acties mede de oorzaak zijn van de hongersnood die er heerst. Boosdoeners – dat waren de Romeinse soldaten, die Israël hadden bezet en die Jezus gevangen namen en ter dood brachten.

Boosdoeners – dat zijn de wolven die de schapen van de kudde bedreigen, hen willen verslinden. Maar het zijn óók de wolven die huizen in onszelf.

Ogen die door de zon heen kijken zoekend naar de plek waar ik woon. Ogen van iemand die aardig is. Ogen van de Eeuwige die zien tot in de verste uithoeken van onze ziel. Deze liefdevolle blik helpt ons om te erkennen dat de wolven ook op de loer liggen in onszelf, in een duistere kant van ons wezen. De liefdevolle blik helpt ons om onze schaamte te laten varen, om het lelijke in onszelf niet te ontkennen, niet te verheimelijken, maar eerlijk onder ogen te zien.

‘God, breng de zondaars om’ dat betekent ook: verjaag ze uit onze ziel. De haat waarvan sprake is in het einde van de psalm, is een haat jegens iets in onszelf, waar we van áf moeten.

Haat, zowel als liefde, is in de bijbel weliswaar een zaak van het hart, maar het hart is niet het centrum van het gevoel, zoals we al zagen, maar van de wil. Hatens is dus wegwensen, maar meer dan dat: het is wegsturen, uit je nabijheid verwijderen, geen omgang ermee willen hebben.

De haat jegens iets in onszelf is dus niet zozeer een gevoel, van zelfhaat, zelfverachting, maar van de wil: de wil om je er niet door te laten leiden.

Liefdevol gekend worden door God, dat helpt om onszelf te leren kennen, door en door, zonder schaamte, zonder zelfhaat, zodat we de wolven die er huizen in onszelf onder ogen durven komen, er niet voor wegvluichten, maar met Gods hulp proberen te overwinnen.

Trijntje Oosterhuis zingt:

*Ken je mij? Wie ken je dan? Ken je mij beter dan ik?
Ken je mij? Wie ben ik dan?*

In haar lied is de wolf in haar niet zozeer gevaarlijk, maar wel *koud en hooghartig* zoals ze zingt. De wolf in de nepherders, de ingehuurde surrogaatherders over wie Jezus spreekt - de wolf die hen in de klauwen heeft is hun zelfzucht, of hun onverschilligheid. Ze gaan hun leven niet op het spel zetten voor anderen. Ze rennen voor hun eigen leven. De wolf in Petrus, Jezus' leerling, die uit een donker hoekje van zijn ziel tevoorschijn sprong toen Jezus door de Romeinse wolven gevangen werd genomen, was zijn angst. Of misschien zijn gebrek aan moed, zijn lafheid. De wolf in Petrus maakte dat hij zijn geliefde

leermeester en vriend tot drie maal toe verloochende, uit lijfsbehoud. En toen hij zich dat realiseerde, toen hij zag waar hij mee bezig was, toen hij eerlijk zichzelf onder ogen kwam, toen huilde hij bittere tranen van spijt.

Johannes vertelt hoe Jezus meerdere malen aan zijn leerlingen verschijnt, na zijn opstanding uit de dood. Hij verschijnt aan Maria in de hof. Hij verschijnt aan de leerlingen die bijeen zijn met de deuren dicht. Hij verschijnt nog een keer extra aan Thomas, die er niet bij was en die niet geloven kan dat Jezus is opgestaan. Hij verschijnt aan zijn leerlingen bij het meer van Tiberias, wanneer ze daar aan het vissen zijn. Jezus neemt Petrus apart en vraagt hem: ‘Simon, zoon van Johannes, heb je mij lief?’

Petrus antwoordt: ‘Ja Heer, u weet dat ik uw vriend ben.’

Jezus zegt tot hem: ‘Weid mijn bokjes.’

Weer, een tweede keer, vraagt Jezus: ‘Simon, zoon van Johannes, heb je mij lief?’

Petrus antwoordt: ‘Ja Heer, u weet dat ik uw vriend ben.’

Jezus zegt tot hem: ‘Wees herder over mijn schaaapjes.’ Voor de derde maal vraagt Jezus: ‘Simon, zoon van Johannes, ben je mijn vriend?’

Petrus wordt bedroefd en zegt: ‘Heer, u weet alles, u kent mij als uw vriend.’

Zo heeft Petrus Jezus leren kennen, als iemand die hem door en door kent, als een vriend.

Jezus kent Petrus zo goed, dat hij weet dat er meer in hem huist dan angst en ontrouw. Jezus spreekt hem aan op de liefde en de vriendschap die er in hem is. Jezus vertrouwt hem de verantwoordelijkheid over de zijnen toe, nu Petrus zijn eigen wolf in de ogen heeft gezien en hem heeft weggejaagd.

Zo worden wij ook gekend, betrokken, mild, als door een vriend, vergevingsgezind, verwachtingsvol.

*Daar is een woord voor
dat waar is en van mij is
dat draagt wie ik ben,
dat het houdt.*

*Daar is een woord voor
dat rechtop staat als een mens die mij
aankijkt
en zegt
ik ben jouw zuiverste zelf
vrees niet, versta mij, ik ben, ik ben.*

Amen.